

Henk Scholten:

“Bijen moet je vertroetelen”

Ton Thissen

Als medewerker van Bijhouden bereikt je zo nu en dan van redactiewege het verzoek op korte termijn een bezoek te brengen aan bv. een imkermanifestatie, een bijenmarkt, een zemerij e.d., om daarvan in een van de nummers verslag te doen. In dit geval betrof het ‘een markante imker’. Hij bleek zich op twee adressen in Markelo op te houden – één om te wonen, één om te imkeren – en zou experimenteren met een ‘vliegtent’ of ‘vliegkooi’. Voldoende reden om nieuwsgierig geworden eind september aan het verzoek van de redactie te voldoen.

Henk Scholten (66) staat mij om 10.00 uur, het afgesproken tijdstip, op te wachten bij zijn imkerij aan de Holterweg enkele kilometers ten noorden van Markelo. Voorbij een poort en een slingerende, belommerde oprit sta ik opeens voor kleine op schuren lijkende gebouwen die aan zo ongeveer alle kanten door het groen van fruit-, dennen- en loofbomen worden omgeven. Het hele perceel beslaat trouwens iets meer dan een hectare, een overigens van alle milieusmetten gezuiverde voormalige vuilnisbelt waarop nu al jaren vooral drachtbomen en –planten welig tieren. Hij heeft ze zelf geplant en gezaaid. Er is nog een kikkerpoel en een vleermuizenkelder die hij ook gebruikt om er bij warm weer bijenvolken in onder te brengen die

gebaat zijn bij een koele omgeving. Scholten was in zijn jongere jaren bloemist en is tot op de dag van vandaag een natuurliefhebber.

Visitekaartje

Dan gaat het voornamelijk over zijn bijen. Tegen de 80 volken, carnica’s. Hij is lid van de Vereniging van Carnica Imkers: de VCI. Zijn volken, onder plastic golfplaten, beslaan een soort van plein, maar zijn ook ondergebracht onder de overkapte buitenrand van zijn centrale schuur en aangrenzende materiaalschuur, het hart van zijn imkerij. Daar komen we, koffiedrinkend, met elkaar aan de praat. En meteen geeft hij zijn visitekaartje af. Hij zweert bij warmbouw en somt daar de voordelen van op. Je hoeft niet over de kast te reiken, je hebt beter zicht op het broednest en de instandhouding ervan, de honing wordt in eerste instantie opgeslagen en verzegeld in de achterste ramen van de honingkamer, zodat je al snel kunt oogsten, dan kunt schuiven en kunstraat kunt plaatsen aan de voorkant. Hij is gaandeweg overgegaan op halve bakken (honingkamers): op één raammaat dus en gemakkelijker te hanteren als je wat ouder wordt. Het bouwen van bruggetjes tussen de bakken voorkomt hij door de ramen gelijk te laten lopen met de bovenkant van de bakranden. Braamraat irriteert hem. In plaats van de bekende beitel hanteert hij een vlak mes met haak – naar mij voorkomt zo’n mes

Henk Scholten

waarmee je in de tuin het gras tussen de tegels wegschraapt. Als ik vraag naar zijn gebruik van roosters, maakt hij een wegwerpgebaar. Alleen bij pleegvolken gebruikt hij roosters. “Ondingen zijn het”, zegt hij. Als ik zie dat hij telkens een paar bijen die de schuur zijn ingevlogen aan de vleugels voor het raam wegvangt en ze via de slingerkamer de weg naar buiten wijst, begrijp ik zijn afkeer van roosters: bijen moet je nooit iets in de weg leggen, je moet ze vertroetelen. Dat concludeer ik althans uit zijn slogan: “Je vrouw vertroetelen kost geld; je bijen vertroetelen brengt geld”. Omdat hij al jaren zijn linker oog moet missen larft hij over met behulp van een vergrootglas van formaat aan een beweegbare arm. Maar hij heeft een maatje dat het met zijn blote ogen ook goed kan. Het kunnen beschikken over maar één oog is trouwens de enige reden

Het ‘plein’

In de centrale schuur

Was van een jaar

foto Mari van Iersel

Vliegtent voor 'natuurlijke' aanparing

waarom hij weleens een kap draagt ingeval een volk wat defensief blijkt aangelegd.

Spiebak

Als we na deze inleiding de ronde maken langs een deel van zijn volken en hier en daar een kast openmaken, blijkt een kap ook helemaal niet nodig. Het is alles pais en vree onder de dekplank. De vertroeteling heeft kennelijk gewerkt. Op de kasten staat met krijt geschreven wat er aan lijnen inzit: 07, Hoffmann, Celle en een kruising Hoffmann/Celle. De vermeldingen Spiekeroog en Wangerooge duiden op de Duitse eilanden waar de aanparingen hebben plaatsgevonden. In de materiaal-schuur staat het spaarkastmaterieel opgestapeld, alles zelf gemaakt. Ook drie en zesramers en starters en... spiebakken. Daarmee zijn we bij de varroabestrijding aangeland. Henk Scholten snijdt darrenraat in het voorjaar en in de zomer maanden en dient meermalen oxaalzuur toe in december/januari via verdamping. Daartoe dienen de spiebakken. Een spiebak laat zich het best beschrijven als een varroalade die aan weerszijde afgesloten en taps toelopend in zijn geheel tussen bodem en de onderste bak als een wig wordt aangebracht. Tengevolge daarvan helt de kast iets voorover. In de opstaande achterzijde van de spiebak bevindt zich een gleuf voor de verdampingslepel. Als je telkens bv. vijf of meer spiebakken in serie gebruikt, kun je met inachtneming van de vereiste minuten voor afsluiting lekker doorwerken. Ik krijg het allemaal

gedemonstreerd. Mijn verbazing gaat over in verwondering en bewondering. Natuurlijk ben ik ook benieuwd naar zijn slingerruimte, netjes van tegels voorzien. En naar zijn verwerking van oude raten tot prachtige 'kazen'. Ook wil ik weten hoe hij suikerwater bereidt met iets waarvan de werking veel weg heeft van die van een ouderwetse wasmachine.

Experiment

Om een uur of drie in de middag volgt dan de klap op de vuurpijl: zijn experiment om met een vliegtent van 5 x 5 x 5 meter een natuurlijke aanparing te laten plaatsvinden. Die tent is gezien het tijdstip van onze ontmoeting – laat in het jaar – natuurlijk niet in functie. Het een en ander ligt opgeslagen. En bovendien betreft het voorlopig nog een experiment. Die gaan altijd met mislukkingen gepaard. Enkele heeft hij al achter de rug, zoals ondeugdelijke darren, want ondervoed en dus met geen of weinig sperma, het niet-vliegen van de koningin binnen de tent, omdat ze tegen het gaas opvliegt en daar blijft zitten. Henk overweegt nu om binnen de tent een molen met sprietachtige wieken te ontwikkelen waarop hij de bronstige koninginnen op de een of andere manier vastzet. Ik heb zo iets ooit op een Duits filmpje gezien. Het gaat hem wel lukken, denk ik. Maar of dit nou een wijze van vertroetelen is, waag ik te betwijfelen. Daar staat tegenover dat ik me als koningin te allen tijde volslagen veilig zou voelen in Henk z'n handen.

Koninginnenteelt- dag 29 januari

Deze studiedag staat in het teken van selectie op varroatolerantie, met toelichting op verschillende, in hoofdzaak Nederlandse initiatieven. Locatie: Wentgebouw ('De Ponskaart') van Rijksuniversiteit Utrecht, op de Uithof, Sorbonnelaan 16.

Programma van 10.00-15.00 uur:

- Ralph Büchler, leider Bieneninstitut in Kirchhain in Hessen: *Teeltprogramma voor stabiele selectie op varroatolerantie binnen de Arbeitsgemeinschaft Toleranzucht (AGT)*.
- Pim Brascamp, hoogleraar Fokkerij en toegepaste genetica, Wageningen Universiteit: *Betere bijen met Beebreed; deelname van Nederlandse imkers aan dit Duitse selectieprogramma*.
- Pam van Stratum over het experiment in 't Gooi waarin imkers samen volken testen op varroatolerantie en samen van de beste volken de volgende generatie onder hun hoede nemen: *Methode om varroa-tolerante bijen te kweken*.
- Tjeerd Blacquière, Bijen@wur, over proeven op Tiengemeten met volken die afstammen van moeren van het eiland Gotland (Zweden): *'Natuurlijke' selectie tegen varroa*.
- Marleen Boerjan, voorzitter stichting De Duurzame Bij: *'De Duurzame Bij springlevend'*. Ooit begonnen met testen en vergelijken van Primorsky's, nu met een breed testprogramma op verschillende plaatsen in Nederland.

Toegangsprijs € 12,- inclusief lunch. Aanmelding vóór 25 januari (i.v.m. bestelling lunchpakket) bij Jan Dommerholt, t 0573-281650, e dommerholt@planet.nl of bij Marga Canters, t 0317-422422, e redactie@bijenhouders.nl

Deze dag wordt georganiseerd door de Commissie Koninginnenteelt van de Nederlandse BijenhoudersVereniging. Zie ook www.bijenhouders.nl.